

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 57/03-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. marca 2003 predbežne prerokoval sťažnosť PharmDr. M. C. – Lekárň URTICA, so sídlom V. B., zastúpenej advokátom JUDr. O. Š., B., ktorou namietala porušenie čl. 1, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 6 C 228/01 a na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 16 Co 374/02, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť PharmDr. M. C. – Lekárň URTICA o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podaním z 11. februára 2003 odovzdaným na poštovú prepravu 12. februára 2003 a doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 14. februára 2003, ako aj dopĺňujúcim podaním z 28. februára 2003 doručeným ústavnému súdu 6. marca 2003 požaduje PharmDr. M. C. – Lekárň URTICA (ďalej len „sťažovateľka“), so sídlom V. B., zastúpená advokátom JUDr. O. Š., B., vydanie nálezu, ktorým by ústavný súd

vyslovil porušenie čl. 1, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 a 4, a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 (správne má byť čl. 1) Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol“) v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 C 228/01 a na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 16 Co 374/02, zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 228/01-48 z 10. júna 2002 a krajského súdu č. k. 16 Co 374/02-64 zo 14. novembra 2002 a zaviazal Slovenskú republiku zaplatiť sťažovateľke 300 000 Sk z titulu primeraného zadost'učinenia.

Sťažovateľka uvádza, že vyššie uvedenými rozsudkami bola zamietnutá jej žaloba proti žalovanej Všeobecnej zdravotnej poisťovni Bratislava (ďalej len „VZP“) o zaplatenie 451 555,36 Sk s prísl., pričom rozsudky nadobudli právoplatnosť 12. decembra 2002. Družstevná zdravotná poisťovňa Perspektíva (ďalej len „Perspektíva“ alebo „poisťovňa“) dlhovala žalovanú sumu sťažovateľke z toho titulu, že ako prevádzkovateľka lekárne poskytovala zdravotnú starostlivosť poistencom tejto poisťovne, ktorá jej ale za ňu nezaplatila v zákonnej lehote. Dňa 1. júla 1999 rozhodnutím Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky bolo Perspektíve odňaté povolenie na jej zriadenie. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 17. júla 1999. Následne 20. apríla 2001 na návrh likvidátora bol na majetok Perspektívy vyhlásený súdom konkurz. Tým nastala u zrušenej poisťovne zákonom predpokladaná právna skutočnosť, teda zistenie, že z jej majetku nie je možné uspokojiť jej záväzky. Došlo tým ku zákonnému prechodu týchto záväzkov na VZP.

Súdy zamietli žalobu sťažovateľky s odôvodnením, že žalovaná VZP nie je priamo zo zákona právnym nástupcom zrušenej Perspektívy, keďže táto bola zrušená bez právneho nástupcu. Na prechod záväzkov a pohľadávok Perspektívy na VZP musí byť splnená podmienka, že zostávajúce záväzky a pohľadávky neboli v rámci likvidácie uspokojené z majetku zrušenej Perspektívy. Až záväzky, ktoré zostanú, prechádzajú podľa zákona na právneho nástupcu. K prechodu záväzkov nemôže dôjsť pred skončením likvidácie. Preto súd považoval žalobu za predčasnú a ako takú ju zamietol.

Podľa názoru sťažovateľky tvrdenie všeobecného súdu, podľa ktorého prechod záväzkov ešte nenastal, treba považovať za nesprávne posúdenie veci po právnej stránke, lebo pred účinnosťou zákona č. 233/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 233/2001 Z. z.“) nebola stanovená lehota na plnenie a pre VZP vznikla povinnosť plniť ihneď po prechode záväzku. Súd nemôže v dôsledku prijatia zákona č. 233/2001 Z. z. dodatočne predĺžiť lehotu na plnenie záväzku vzniknutého v čase pred účinnosťou tohto zákona. Právne normy v podmienkach demokratického štátu pôsobia a majú pôsobiť v zásade do budúcnosti, a nie do minulosti. Pritom zákon č. 233/2001 Z. z. neobsahuje žiadne intertemporálne ustanovenia, v ktorých by bola stanovená výnimka z princípu zákazu retroaktivity, a preto jeho použitie nie je dôvodné.

Okrem toho podľa názoru sťažovateľky všeobecný súd pochybil aj pri právnom posúdení použitého zákona č. 233/2001 Z. z. V tomto zákone sú stanovené lehoty na uhrádzanie záväzkov zrušenej poisťovne, ktoré prešli na inú poisťovňu, a to tak, že k úhrade má dôjsť do 24 mesiacov od schválenia účtovnej závierky Perspektívy ku dňu jej vstupu do likvidácie alebo do 24 mesiacov od nadobudnutia účinnosti vyhlásenia konkurzu na Perspektívu. Z toho vyplýva, že záväzky Perspektívy museli prejsť na VZP najneskôr vyhlásením konkurzu a VZP ich musí uhradiť v lehote 24 mesiacov bez ohľadu na to, či sa konkurz skončil alebo nie. Nie je teda možný taký výklad, podľa ktorého pokiaľ nie je konkurz ukončený, nemožno veriteľov uspokojiť.

Sťažovateľka považuje aplikáciu zákona č. 233/2001 Z. z. za porušenie inštitútu právnej istoty, ktorý je súčasťou právneho štátu, za aký treba považovať Slovenskú republiku v zmysle čl. 1 ústavy. V danom prípade došlo k odňatiu už legálne nadobudnutých práv neskoršie vydaným právnym predpisom. Je tým porušený čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj čl. 1 listiny, ktoré deklarujú neodňateľnosť, nescudziteľnosť, nepremľateľnosť a nezrušiteľnosť základných práv slobôd, ako aj zákaz diskriminácie. Je

tomu tak tým viac, že podľa právneho stavu účinného pred vydaním zákona č. 233/2001 Z. z. prechádzal na VZP zo zákona záväzok zrušenej Perspektívy v celom rozsahu, teda nielen dlžná istina, ale aj majetkové sankcie. Po nadobudnutí účinnosti zákona č. 233/2001 Z. z. však VZP zodpovedá už iba za istinu, nie teda za majetkové sankcie.

Samotné ustanovenie § 34 ods. 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) v znení zákona č. 233/2001 Z. z. je porušením čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 protokolu, resp. všeobecné súdy vyložili toto ustanovenie v rozpore s uvedenými ustanoveniami. Sťažovateľka totiž nemôže svoje základné právo podnikat' a vlastniť majetok riadne vykonávať, pokiaľ nemôže dostať včas zaplatené za svoje pohľadávky, pričom na druhej strane je ona sama povinná poistencom zákonom predpokladané zdravotnícke služby poskytnúť.

II.

Z rozsudku okresného súdu č. k. 6 C 228/01-48 z 10. júna 2002 a z rozsudku krajského súdu č. k. 16 Co 374/02-64 zo 14. novembra 2002 vyplýva, že žaloba sťažovateľky z 24. septembra 2001 bola zamietnutá v celom rozsahu. Podľa názoru oboch súdov z ustanovenia § 34 ods. 3 a 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 233/2001 Z. z. vyplýva, že ak z majetku zrušenej poisťovne nie je možné uspokojiť záväzky poisťovne voči zdravotníckym poisťovňam, prechádzajú tieto na VZP alebo inú poisťovňu, ktorá prevzala poistencov. Zrušením povolenia na zriadenie poisťovne vstupuje poisťovňa do likvidácie. Určený likvidátor musí majetkový zostatok, ktorý vznikne z likvidácie po uspokojení záväzkov a pohľadávok, vrátiť zriaďovateľovi. O tom, či prejdú záväzky a pohľadávky Perspektívy na VZP, bude možné zaujať stanovisko až po ukončení likvidácie. Skutočnosť, že na majetok Perspektívy bol vyhlásený konkurz, tento stav nijako neovplyvňuje. Žalobu sťažovateľky treba považovať za predčasnú, keďže v čase rozhodovania všeobecných súdov VZP ešte nebola pasívne legitimovaná. Nedôvodná je aj

námietka týkajúca sa retroaktivity, pretože podľa § 154 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku pre rozhodovanie súdu je rozhodujúci stav v čase vyhlásenia rozsudku.

Podľa zistenia ústavného súdu rozsudky všeobecných súdov nadobudli právoplatnosť 12. decembra 2002.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie

ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa názoru ústavného súdu v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáha porušenia namietaných základných ústavných práv okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 228/01, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd. Právomoc ústavného súdu je preto v týchto prípadoch subsidiárna. O ochrane namietaných ústavných práv sťažovateľky vo vzťahu voči okresnému súdu rozhoduje v odvolacom konaní krajský súd. Preto vzhľadom na spomínanú zásadu subsidiarity nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 228/01-48 z 10. júna 2002.

Vzhľadom na uvedenú skutočnosť bolo treba túto časť sťažnosti odmietnuť pre nedostatok právomoci.

Zvyšok sťažnosti, ktorým sťažovateľka namieta porušenie ústavných práv v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 16 Co 374/02, treba považovať za zjavne neopodstatnený.

Podľa doterajšej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu

predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02).

Námietky sťažovateľky možno zhrnúť do dvoch skupín. Predovšetkým je sťažovateľka toho názoru, že krajský súd pochybil, keď na vec aplikoval ustanovenie § 34 ods. 6 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení účinnom od 1. júla 2001, teda v zmysle zákona č. 233/2001 Z. z. Jej nárok voči VZP vznikol totiž už skôr, a to momentom vyhlásenia konkurzu na Perspektívu, k čomu došlo ešte 20. apríla 2001. Už vtedy sa totiž stalo zrejším, že z majetku zrušenej poisťovne nebude možné uspokojiť jej záväzky. Preto krajský súd mal vec právne posúdiť podľa stavu účinného do 1. júla 2001. Pokiaľ tak neurobil a aplikoval na vec zákon č. 233/2001 Z. z. účinný od 1. júla 2001, posúdil vec retroaktívne, čím porušil čl. 1 (zrejme správne má byť čl. 1 ods. 1) a čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj čl. 1 listiny. Okrem toho samotný zákon č. 233/2001 Z. z. je v rozpore s ústavou, resp. všeobecné súdy ho vykladali v rozpore s čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 1 protokolu, resp. všeobecné súdy ho vykladali v rozpore s týmito ustanoveniami.

Podľa názoru ústavného súdu nie je možné dospieť k záveru, že by rozsudok krajského súdu bolo potrebné považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Bolo nepochybne v právomoci krajského súdu príslušné zákonné ustanovenia vyložiť. Rovnako nemožno dospieť ani k záveru, že by bol výklad krajského súdu z ústavného hľadiska neospravedlňiteľný a neudržateľný, tak aby jeho následkom došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, ktoré sťažovateľka namieta. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na tú skutočnosť, že krajský súd potvrdil zamietnutie žaloby z dôvodu jej predčasnosti. Nedošlo teda k tomu, aby krajský súd považoval nároky sťažovateľky za nedôvodné s konečnou platnosťou, a to ani v tej časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala prisúdenia majetkových sankcií.

Preto v tejto časti je sťažnosť zjavne neopodstatnená.

Z týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní v senáte odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2003